

Verdelende rechtvaardigheid?

Risico sociaal domein: Cultuur, onderwijs en sport kind van de rekening?

Trends: Financiën en Rijksbegroting

- Beeld van Rijksbeleid vanaf Van Agt I:
 - ‘Dichtschrœien’ open einde regelingen
 - Gebruiker/vervuiler betaalt
 - Via ‘echte’ en quasi privatisering (Telecom; Kadaster, administratie’kosten’ CJIB)
 - Geormerkte heffingen (toezichtkosten naar onder toezicht gestelden)
 - Eigen bijdragen (medicijnknaak, eigen risico)
 - Resterende risico’s overdragen
 - Budgetafspraken ziekenhuizen taakstellend
 - Van Bijstandswet via WWB naar Participatiewet
 - Jeugdzorg en WMO
 - Aanbestedingen infrastructuur
 - In onderzoek: Huurtoeslag

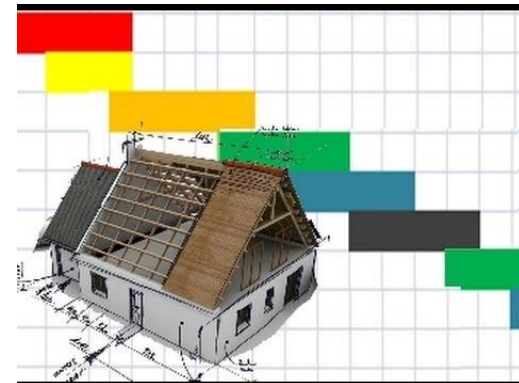
Trends: nauwelijks financiële decentralisatie

- 25 jaar decentralisatie:
 - In inhoudelijke zin taakverschuivingen
 - In financiële zin aandelen rijk en lokaal bestuur in totaal overheidsuitgaven relatief gelijk
 - (Allers & Peters, 2019)

Trends: Rijk en gemeenten

- Wettelijke tarieven i.p.v. gemeentelijke kostprijs
- Onzekerheid door systematiek gemeentefonds
 - Kostencomponenten die niet met conjunctuur maar met demografie samenhangen, Rijksbegroting 'in enge zin' doet dat veel minder
 - Achteraf neerwaartse bijstelling bij onderbesteding rijk → bezuinigen (Binnenlands Bestuur, 30-8-2019)
- Doorlooptijd van grote veranderingen:
 - Implementatietijd nà stemming in EK nodig!
 - Zie ook Kim Putters, FD 07-09

Onbeweeglijk

- Gemeentefonds
 - Basis ‘trap op trap af’

- Ondoorgrondelijk, herverdeling leidt onherroepelijk tot nadeelgemeenten

- Gemeentebelastingen
 - Verschuiven of verbreden?

Signalen: Verhouding Rijk en gemeenten.

- ‘Als het Rijk voorschriften stelt, dan moeten ze ook boter bij de vis doen.’

– Bron: <https://www.binnenlandsbestuur.nl/sociaal/nieuws/als-rijk-wil-bepalen-moet-het-ook-betalen.9919257.lynkx>

- ROB:

– recentralisatietendens?

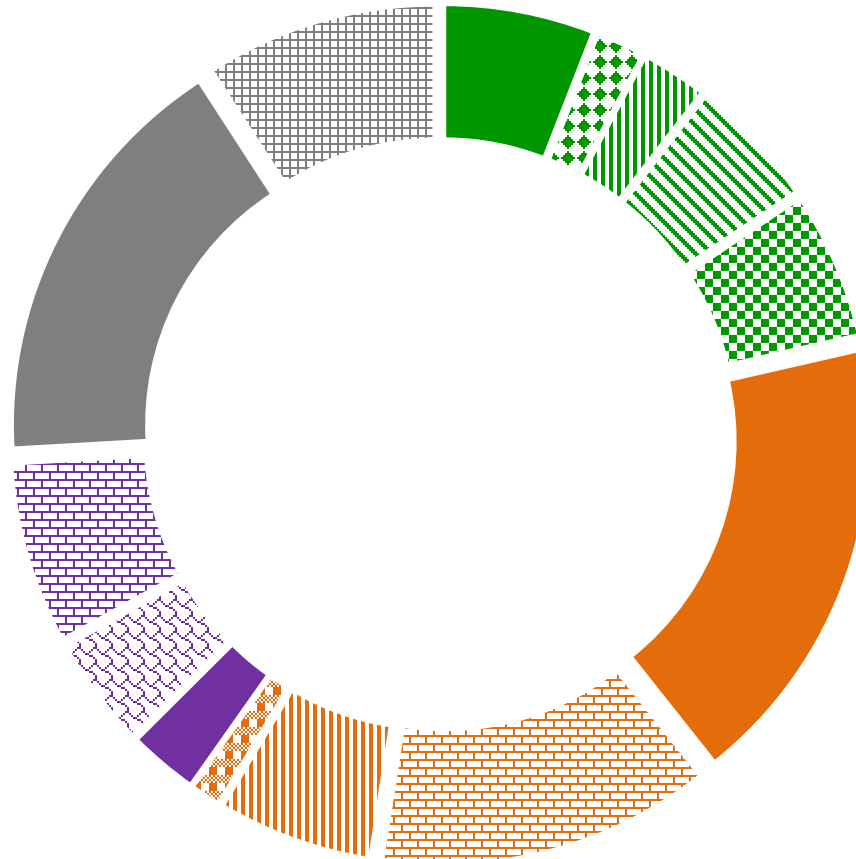
– ‘...traditie en ingesleten gewoonten maken dat het Rijk zich er niet altijd bewust van lijkt te zijn dat het nog regelmatig werkt vanuit een hiërarchische opstelling, of dat gemeenten dat soms nog zo ervaren.’

– Bron: <https://www.raadopenbaarbestuur.nl/documenten/publicaties/2019/06/20/ondertussen-in-den-haag>

De gemeenterekening anders belicht (1)

Gemeenterekening naar Taakvelden

■ Verkeer

▣ Economie

▣ Ruinie ex Grex

▣ Grex

▣ Milieu

■ Inkomen/Participatie + WMO/Wijkteams

▣ Jeugd

▣ Volksgezondheid

■ Veiligheid

▣ Onderwijs

▣ Sport/Cultuur

■ Bestuur+Fin + Mutatie Reserve

Structurele beleidscomponenten in begroting

- Sommige lasten zijn er jaarlijks maar zijn incidenteel
- Sommige lasten zijn kostendekkend geormerkt
- Wat blijft dan over:

Omschrijving	Karakter
Totaal lasten	
-/- Mutatie reserves	<i>Resultaatbestemming, spaarpot</i>
Lasten voor bestemming	<i>'Winst' in bedrijfsleven</i>
-/- Grondexploitatie	<i>Fluctuerende investeringen</i>
-/- Afvalstoffen/Riool lasten	<i>Kostendekkend</i>
Beleidsmiddelen	

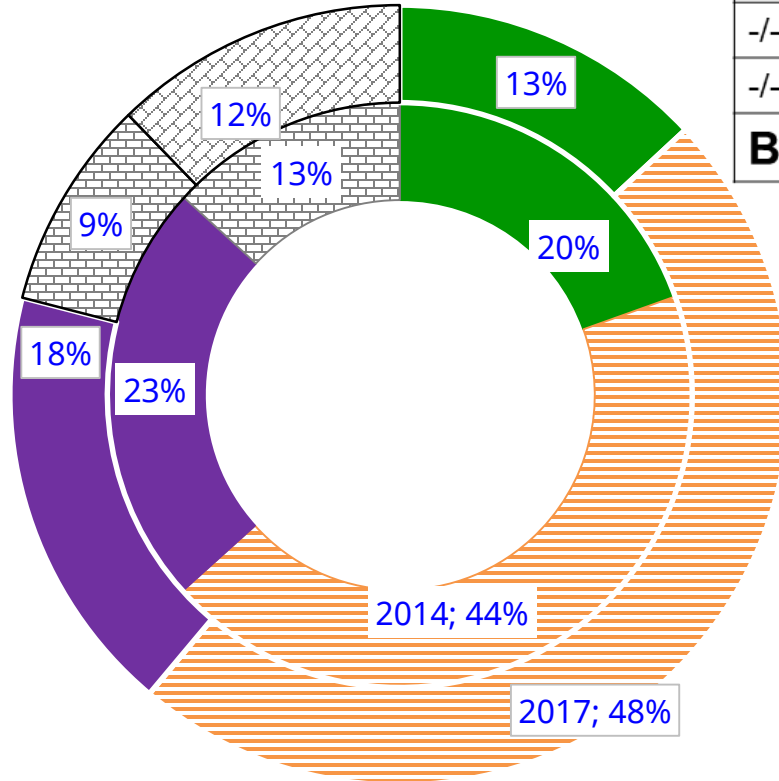

De beleidsmiddelen

Omschrijving	Karakter	Risicoprofiel
Harde sector	Budgetteerbaar, onvermijdelijk	Midden tot laag
Sociaal domein/Zorg	Open eindes, onvermijdelijk	Hoog
Overige sectoren (veiligheid, onderwijs, cultuur & sport)	Budgetteerbaar, veel subsidies	Laag tot midden
Bestuur & Financiën (incl overhead)	Budgetteerbaar, substantieel vaste componenten	Laag tot midden

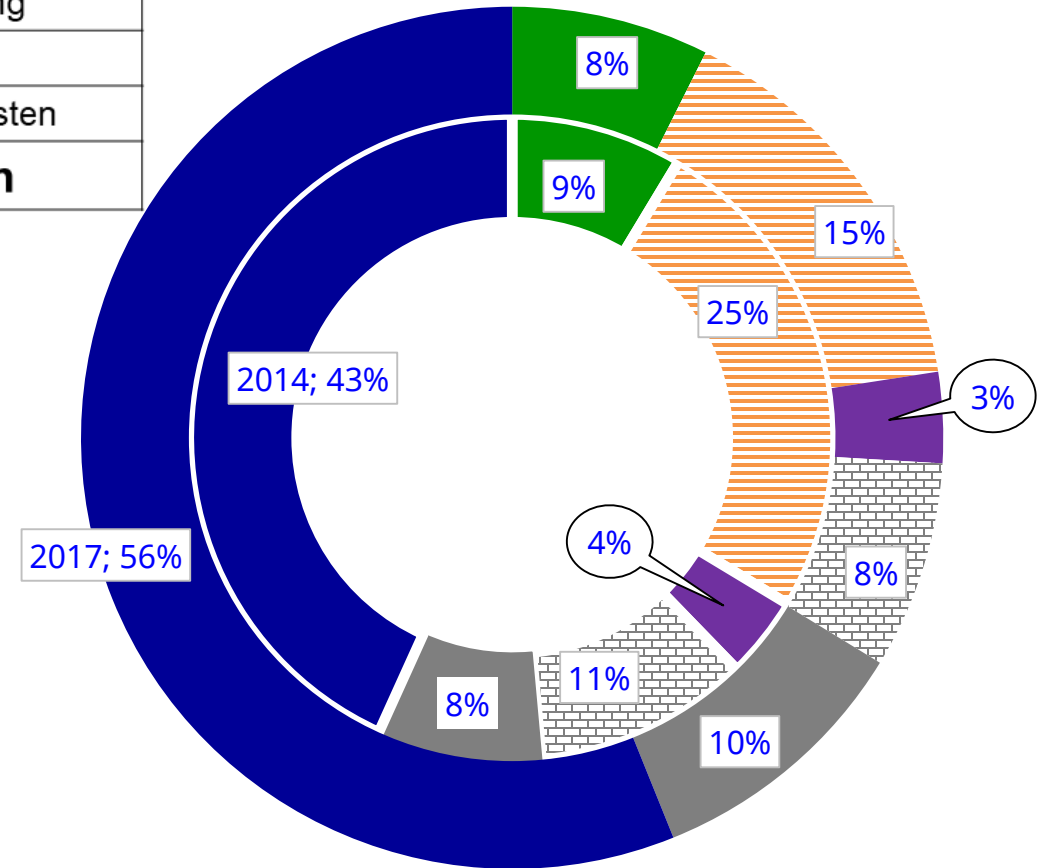
Gemeenterekening anders belicht (2): beleidsmiddelen

Lasten NL gemeenten
 2014: 58,3 mld, wv 43,2 beleidsmiddelen
 2017: 63,1 mld, wv 50,9 beleidsmiddelen

Omschrijving
Totaal lasten
-/- Mutatie reserves
Lasten voor bestemming
-/- Grondexploitatie
-/- Afvalstoffen/Riool lasten
Beleidsmiddelen

Baten NL gemeenten
 2014: 59,2 mld, wv 43,1 beleidsmiddelen
 2017: 64,2 mld, wv 49,6 beleidsmiddelen

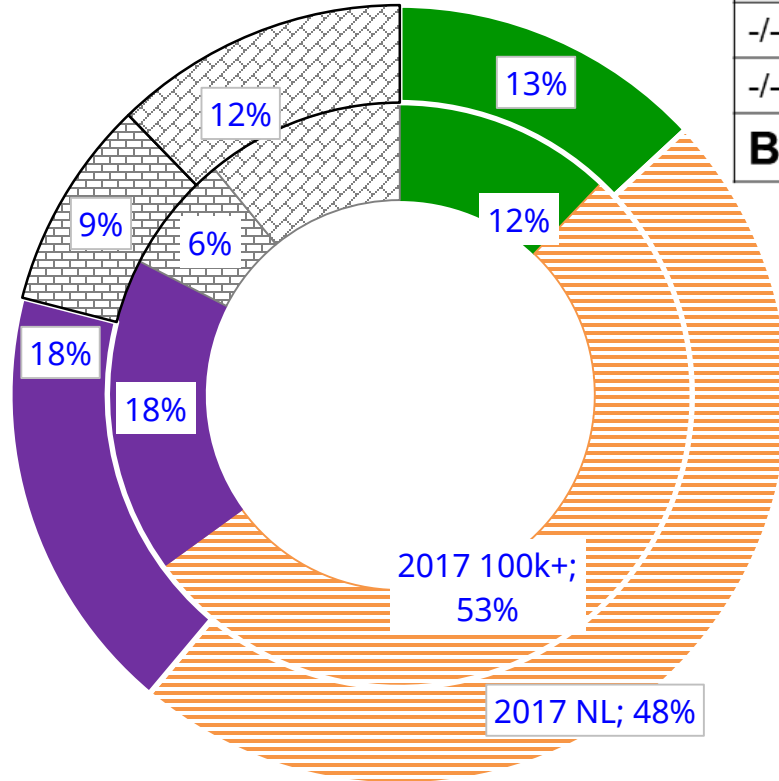
- Beleids: hard
- Beleids: overig
- Bestuur + fin
- Overhead
- Beleids: zorg/sociaal

- Beleids: hard
- Beleids: overig
- Bestuur + fin
- Beleids: zorg/sociaal
- OZB
- GF

Gemeenterekening anders belicht (3): grote steden

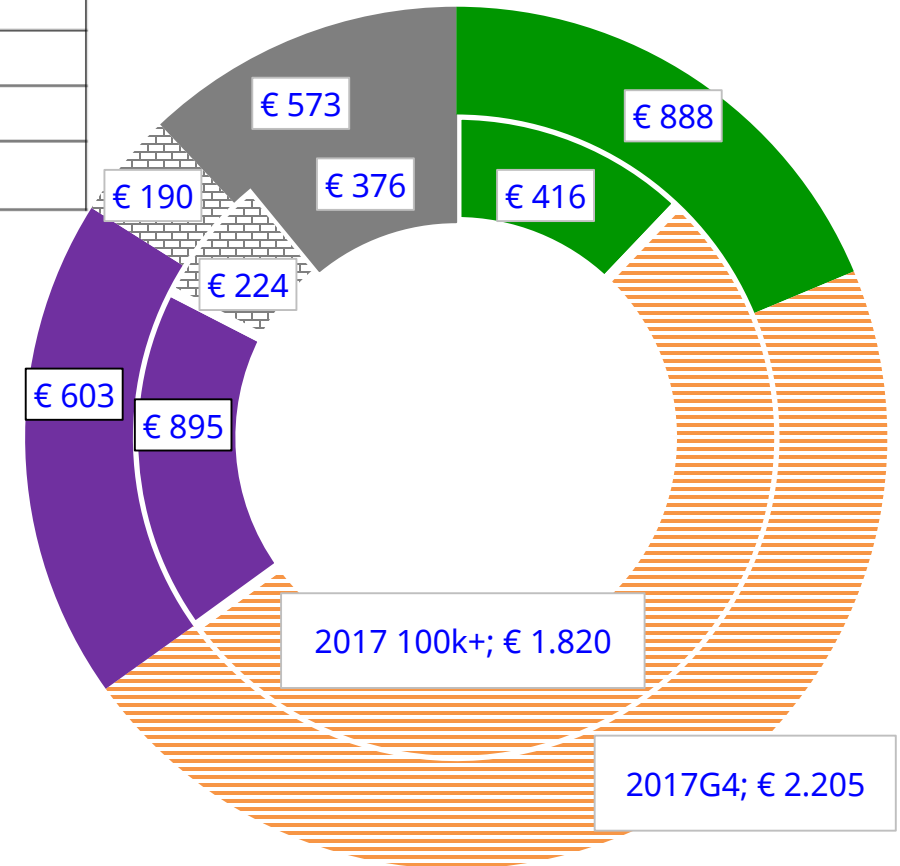
Lasten NL gemeenten 100-250k inw
 2017 100k+: 16,7 mld, wv 13,4 beleidsmiddelen
 2017G4: 13,9 mld, wv 11,1 beleidsmiddelen

■ Beleids: hard
 ■ Beleids: zorg/sociaal ■ Beleids: overig
 ■ Bestuur + fin
 ■ Overhead

Omschrijving
Totaal lasten
-/- Mutatie reserves
Lasten voor bestemming
-/- Grondexploitatie
-/- Afvalstoffen/Riool lasten
Beleidsmiddelen

Lasten/inw NL gemeenten 100-250k inw
 2017 100k+: € 4.271; € 3.439 beleidsmiddelen
 2017G4: € 5.908; € 4.751 beleidsmiddelen

■ Beleids: hard
 ■ Beleids: zorg/sociaal ■ Beleids: overig
 ■ Bestuur + fin
 ■ Overhead

Problematiek sociaal domein

- 2017: Fonds tekortgemeenten
 - 10 gemeenten 70% middelen
 - 1 Randstad
 - 7 perifere steden, waaronder de 3 Twentse grote steden
 - 1 stad in economisch kerngebied
 - 1 middelgrote gemeente
 - PM. de niet aanvragers....
- Objectiever beeld:
 - Kengetallen uit 'waar staat je gemeente' (13 kengetallen)
 - Financiële kengetallen (3 kengetallen)
 - Referentiekader: gemiddelde scores van 100-300k gemeenten
 - Scope:
 - 22 100+ klassieke steden
 - Almelo, Hengelo, Deventer
 - G4

Kengetallen: bevindingen

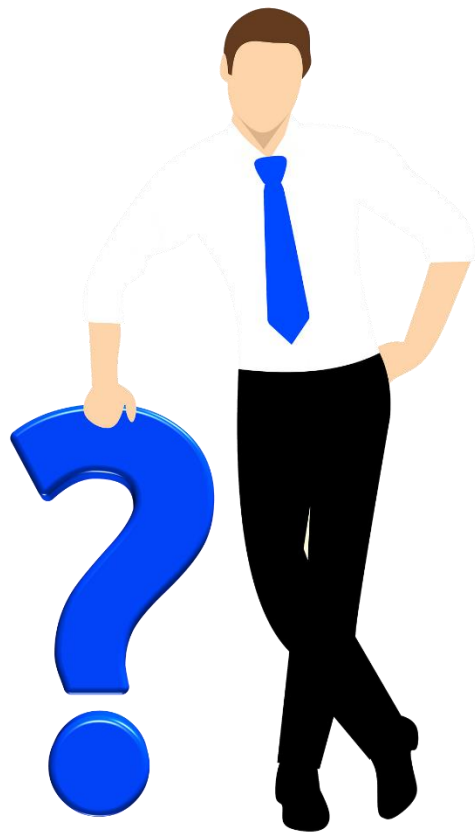
N=29	Randstad (n=11)	Noord-/ Oostflank (n=13)	Overige steden (n=5)
10 of meer 3d-scores 10% slechter dan gemiddelde 100-300k	2	5	0
5 of meer 3d-scores 10% beter gemiddelde 100-300k	4	1	3
2 of meer financiële kengetallen 10 slechter dan gemiddelde 100-300k	1	2	0
2 of meer financiële kengetallen 10% beter dan gemiddelde 100-300k	8 (incl 4 G4)	2	5

Slotbeschouwing

- Rijk bouwt structureel eigen risico's af
- Impact voor gemeenten:
 - 4 belangrijke blokken van uitgaven
 - Onderwijs, Sport & cultuur relatief kwetsbaar
 - Balans tussen gemeenten?
 - Noord-/ Oostflank problematisch
 - G4 tegenover 100-300k
 - Gemiddelden misleidend
 - Balans rijk en gemeenten?
 - 'Trap op – Trap af' bij niet beleidsmatige onderbesteding
 - Demografie als versturende factor
 - Herverdeling en nadeelgemeenten.

Meer informatie:
Radboud Universiteit:
j.dekruif@fm.ru.nl

Voor Raad & Bestuur
johan.dekruif@vreb.nl

Bijlage: gebruikte kengetallen

Kengetal	Opmerking	bron
1 maatwerkvoorziening wmo		Gemeentelijke monitor sociaal domein
2-4 maatwerkvoorzieningen wmo	Optelling van individuele scores	Gemeentelijke monitor sociaal domein
>4 maatwerkvoorzieningen wmo	Optelling van individuele scores	Gemeentelijke monitor sociaal domein
wmo ondersteuning thuis		Gemeentelijke monitor sociaal domein
wmo huishoudelijke hulp		Gemeentelijke monitor sociaal domein
wmo hulpmiddelen		Gemeentelijke monitor sociaal domein
Jeugdhulp		Gemeentelijke monitor sociaal domein
Jeugdhulp met verblijf		Gemeentelijke monitor sociaal domein
Jeugdhulp bescherming		Gemeentelijke monitor sociaal domein
Jeugdhulp reclassering		Gemeentelijke monitor sociaal domein
Aantal huishoudens bijstand		Gemeentelijke monitor sociaal domein
Kinderen in armoede		Gemeentelijke monitor sociaal domein
Eenzaamheid		Gemeentelijke monitor sociaal domein
Netto schuldquote ongecorrigeerd		Data financiën gemeente https://www.financiengemeenten.nl/
Belastingdruk		Data financiën gemeente https://www.financiengemeenten.nl/
Solvabiliteit		Data financiën gemeente https://www.financiengemeenten.nl/

Bijlage: steden in onderzoek

Randstad	Noord-/ Oostflank	Overige steden
Almere Amersfoort <i>Amsterdam</i> # Delft <i>Den Haag</i> # Dordrecht Haarlem Leiden <i>Rotterdam</i> *# <i>Utrecht</i> # Zaanstad	Almelo* Apeldoorn Arnhem Deventer Emmen Enschede* Heerlen Hengelo* Leeuwarden* Maastricht Nijmegen Venlo* Zwolle	Alkmaar Breda Den Bosch Eindhoven* Tilburg

#: G4

*: Top 10 noodfonds sociaal domein

